

УДК 355.237.084.91

Валерій Андрійович ЧЕРНЯВСЬКИЙ,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри логістики
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

Юрій Юрійович ШАЛІМОВ,
кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри логістики
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ДІЛОВОЇ ГРИ: АСПЕКТИ МАТЕРІАЛЬНО- ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Стаття розкриває проблематику підготовки офіцерів-прикордонників на факультеті керівних кадрів, а також містить об'єктивний аналіз підготовки офіцерів іноземних держав. Практична підготовка слухачів факультету підготовки керівних кадрів здійснюється на таких видах навчальних занять, як практичні заняття, групові вправи, ділові ігри. Завершальним етапом прищеплення слухачам практичних навичок є ділова гра. Для ефективного засвоєння питань навчального заняття та досягнення поставленої навчальної мети необхідна якісна підготовка до ділової гри. Підготовку до проведення ділової гри умовно можна поділити на попередню та безпосередню. Особливу увагу слід приділити відпрацюванню питань щодо тилового забезпечення повсякденної діяльності підрозділів кордону.

Ключові слова: ділова гра, професійна підготовка, практична підготовка, тилове забезпечення.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема якісної підготовки офіцерських кадрів є однією з основних проблем підтримання високої бойової готовності військових формувань, оскільки офіцер є центральною фігурою здійсненні бойової підготовки особового складу, забезпечення правильної експлуатації і збереження військової техніки та озброєння. На сьогодні жодна армія не може існувати без офіцерського складу, а тим більше армія, яка комплектується військовослужбовцями на контрактній основі. Тому практично всі армії світу здійснюють турботу про удосконалення системи підготовки офіцерських кадрів.

Аналіз оперативно-службової діяльності офіцерів управління органів охорони кордону дає підставу стверджувати, що вона здійснюється в умовах складної соціально-економічної обстановки як в державі, так і на кордоні.

Усебічна підготовка офіцерів управління різного призначення, у тім числі і офіцерів органів охорони кордону, здійснюється на факультеті підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. За структурно-логічною послідовністю підготовки фахівця кожний розділ комплексного теоретичного вивчення навчальних дисциплін завершується діловою грою. За своєю суттю ділова гра є головним видом підготовки органів управління, спільного навчання командирів, офіцерів штабів, служб, відділів. Разом з тим ділова гра є комплексним заходом та проводиться, як правило, за темами, які містять питання оперативно-службової діяльності, мобілізаційної готовності, підготовки й ведення операцій, управління підрозділами органів Держприкордонслужби, їх усебічного забезпечення [1, с. 69]. На якість відпрацювання питань ділової гри слухачами, призначеними на тиллові посади, негативно впливає низка факторів. Як основні з них можна виділити: відсутність практичних навичок в управлінні тилловими підрозділами; обмеженість часу у слухачів для прийняття рішення та виконання завдань логістики; недостатній рівень практичних навичок у проведенні розрахунків з тилового забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опираються автори. Проблема підготовки офіцерів у вищій військовій школі є об'єктом уваги педагогіч-

ної науки вже декілька десятиліть. Ці питання досліджувались значною кількістю як вітчизняних, так і зарубіжних учених (Ю. К. Бабанський, Д. В. Іщенко, О. А. Пономаренко, В. В. Ягупов, П. А. Шишолін та інші).

Метою статті є обґрунтування методики підготовки та проведення ділової гри щодо відпрацювання питань матеріально-технічного забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найбільш розповсюдженою концепцією підготовки офіцерських кадрів є концепція постійного удосконалення професійної виучки та безперервності навчання офіцерів. Суть такої концепції полягає в тому, що впродовж всієї служби офіцер проходить через багаторівневу систему підготовки та перепідготовки, що дає йому змогу не тільки зберігати набуті на початковому етапі знання та навички, але й розвивати та удосконалювати їх. Наприклад, у збройних силах США існує три рівні підготовки офіцерів, а у ФРН система підготовки офіцерських кадрів має ще більш складну багаторівневу структуру. При цьому термін навчання у вищих військових навчальних закладах становить не менше чотирьох років. Але навіть після такої підготовки випускник вищого військового навчального закладу повинен перед призначенням пройти спеціалізацію впродовж 4–8 тижнів [2].

Таким чином, процес навчання військових кадрів в іноземних державах є постійним. Такий стан обумовлений безперервною модернізацією бойової техніки й зростанням ролі людського фактора в сучасній війні.

У Держприкордонслужбі підготовка офіцерського складу теж має багаторівневу систему та на кожному етапі свою особливість. Незалежно від рівня в системі підготовки основна увага приділяється практичній підготовці офіцерського складу.

Практична підготовка слухачів факультету підготовки керівних кадрів здійснюється на таких видах навчальних занять, як практичні заняття, групові вправи, ділові ігри. Завершальним етапом прищеплення практичних навичок є ділова гра. Ділова гра проводиться після того, як слухачі оволодіють теоретичними основами навчальних дисциплін, які входять до конкретного розділу, засвоять обов'язки посадових осіб та набудуть практичних навичок у їх виконанні з організації, ведення та

забезпечення оперативно-службової діяльності органів Держприкордонслужби за різних умов обстановки. Освітньо-кваліфікаційною характеристикою та робочими навчальними програмами передбачається, що на діловій грі слухачі виконують увесь комплекс функціональних обов'язків у складі органів управління в умовах створеної конкретної обстановки, яка безперервно розвивається і повинна бути характерною для сучасних операцій. Таким чином, ділова гра з оперативно-тактичних дисциплін має за мету прищепи слухачам навички в плануванні, організації оперативно-службової діяльності, усебічного матеріально-технічного забезпечення та управління підрозділами органу охорони кордону. Оскільки в ході ділової гри слухачі виконують обов'язки посадових осіб, які входять до складу управління органу охорони кордону, у тому числі і управління логістикою, на посередника до заступника з логістики-начальника відділу забезпечення покладене завдання щодо якісного відпрацювання питань ділової гри.

З метою ефективного виконання питань навчального заняття та досягнення поставленої мети необхідно якісно підготуватися до ділової гри як посереднику до заступника з логістики-начальника відділу забезпечення, так і слухачам. Підготовку та проведення ділової гри умовно можна поділити на попередні та безпосередні.

Під час попередньої підготовки (перед початком навчального семестру) доцільно уточнити в навчальному відділі та мати в особистому плані роботи витяг з розкладу занять на семестр: у якому навчальному відділенні, коли, з якої теми буде проводитися ділова гра. Це дасть змогу правильно спланувати підготовку до проведення ділової гри з урахуванням часового параметра. У пригоді науково-педагогічному складу може стати формуляр вихідних даних для проведення ділової гри. Такий формуляр може бути відпрацьований предметно-методичною комісією для загального користування, але більш ефективним є його використання індивідуально кожним викладачем, який бере участь у проведенні ділової гри. У формулярі, як правило, визначаються такі вихідні дані: тема ділової гри, дата її проведення, перелік навчально-методичних матеріалів та інші дані, необхідні науково-педагогічному складу для якісної усебічної підготовки учасників ділової гри.

На етапі попередньої підготовки слід уточнити наявність та ступінь відпрацювання методичної розробки. Особливу увагу необхідно приділити відповідності теми та навчальних питань робочій навчальній програмі. Дуже важливо визначити потребу в картах, обчислювальних засобах, засобах АСУ. За 10–15 діб до початку проведення ділової гри в штабі керівництва слід обговорити поетапне відпрацювання питання ділової гри та затвердити порядок дій структурних елементів штабу керівництва.

Безпосередня підготовка до ділової гри включає підготовку науково-педагогічного складу та підготовку слухачів і повинна розпочинатися за 3–4 доби до початку занять. Підготовка науково-педагогічного складу полягає, як правило, в розробці та затвердженні часткового плану роботи посередника, отриманні необхідної літератури, уточненні змісту ввідних. Особливу увагу слід приділити не тільки змісту ввідних та часу їх доведення до слухачів, але й відповідності ввідних прийнятому призначеними посадовими особами рішенню. Недоцільно корегувати без потреби рішення слухачів, якщо вони відповідають вимогам нормативних документів, та не обов'язково щоб, вони відповідали рішенням, прийнятим науково-педагогічним складом. Такий підхід дасть змогу розвивати ініціативу слухачів та їх бажання активно працювати над виконанням навчальних питань і навпаки, якщо викладач примушує слухачів приймати його рішення, то в такому разі не можна вести мову про формування у слухачів командирських та вольових якостей.

З метою ефективної підготовки слухачів до ділової гри необхідно розробити тактичне завдання, в якому як довідковий матеріал необхідно дати відомості про укомплектованість не тільки персоналом, але й основними видами озброєння і спеціальної техніки, та зазначити, що необхідно відпрацювати до початку заняття. Стосовно відпрацювання питань матеріального забезпечення у тактичному завданні потрібно дати витяг розпорядження старшого штабу щодо організації матеріального забезпечення, укомплектованість органів управління логістики, а також стан забезпеченості підрозділів кордону матеріальними засобами та норми витрати матеріальних засобів на перший день проведення спеціальних заходів.

Особливу увагу слід приділити відпрацюванню питань щодо логістичного забезпечення повсякденної діяльності підрозділів кордону. Для того щоб слухачі прийняли рішення відповідно до обстановки, що склалася, необхідно в розділі часткової обстановки дати мінімум необхідної, конкретної інформації про укомплектованість підрозділів логістики та стан об'єктів логістики з кожної служби. Необхідно в завданні зазначити питання санітарно-епідеміологічного стану районів розташування підрозділів, а в разі потреби – санітарно-ветеринарного стану.

Якщо слухач не може прийняти рішення через нестачу необхідної інформації, посередник з логістики нарощує обстановку шляхом доведення ввідних у вигляді доповідей з підрозділів, використовуючи при цьому як засоби зв'язку, так і письмові й усні доповіді з підрозділів.

Важливо прищепити слухачам навички самостійної роботи з першоджерелами (статутами, наказами, директивами, постановами та іншими нормативними документами) та вміння застосування їх при прийнятті рішення щодо матеріального забезпечення оперативно-службової діяльності органу охорони кордону. За цієї мети доцільні попередні доповіді слухачів з обґрунтуванням розрахунків, пов'язаних з організацією матеріального забезпечення.

Висновки. Ділова гра є завершальним етапом підготовки слухачів факультету підготовки керівних кадрів за відповідним блоком тем навчальних дисциплін з метою підготовки органів управління, спільного навчання командирів, офіцерів штабів, служб, відділів. Якісна усебічна підготовка науково-педагогічного складу та слухачів до такого виду навчальних занять дасть змогу покращити рівень підготовки слухачів оперативно-тактичного рівня.

Перспективами подальших досліджень вважаємо розробку критеріїв та системи оцінки роботи офіцера логістики на основних етапах ділової гри.

Список використаної літератури

1. Інструкція з організації, планування та ведення навчально-виховного процесу в Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. – Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2012.–198 с.

2. Викторов В. П. Подготовка офицерских кадров в армиях стран НАТО / В. П. Викторов, Г. Я. Яковлев // Военная мысль. – 1983. – № 8. – С. 74–78.

Рецензент – кандидат педагогических наук, доцент Пономаренко О. А.

Статья найдшла до редакції 25.08.2014.

Чернявский В. А., Шалимов Ю. Ю. Методика подготовки и проведения деловой игры: аспекты материально-технического обеспечения

Статья раскрывает проблематику подготовки офицеров-пограничников на факультете руководящего состава, а также содержит объективный анализ подготовки офицеров иностранных государств. Практическая подготовка слушателей факультета подготовки руководящих кадров осуществляется на таких видах учебных занятий, как практические занятия, групповые упражнения, деловые игры. Деловая игра является завершающим этапом привития слушателям практических навыков. Для эффективного решения учебных вопросов и достижения поставленной цели необходима качественная подготовка к деловой игре. Подготовку к проведению деловой игры условно можно поделить на предварительную и непосредственную. Особое внимание следует обратить на отработку вопросов тылового обеспечения повседневной деятельности подразделений границы.

Ключевые слова: деловая игра, профессиональная подготовка, практическая подготовка, тыловое обеспечение.

Cherniavskiy V. A., Shalimov Y. Y. Methods of the preparation and conducting of a business game: aspects of logistical support

The article deals with the problems of borderguard – officers training at the faculty of leading staff. In this article the impartial analysis of officers training in foreign countries is performed as well as the analysis of scientific literature and legislation dealing with the training of borderguard – officers for the State Border Guard Service of Ukraine detachments. The borderguard – officers training has to provide successful activity of the academy graduator holding different posts in border detachments from the first day of his service. The training of the officers in the State Border Guard Service has the

multilevel system and has its own feature at every stage. Despite of the level in the training system special attention is paid to the practical training of the officers.

The practical training of the students of the leading staff training faculty is applied at the practical lessons, group lessons and business games. The final stage of practical trainings is business game. Business game is held when students have obtained theoretical material of the subject matter included to concrete chapter, learnt duties of officers and gained all practical skills in their cooperation with organizations; maintaining and providing operational activity of borderguard service in different terms of situation. Educational qualification characteristics and training programs provide that during the business game students carry out all complex of functional responsibilities together with the management agencies in terms created by particular situation which is continuously evolving and must be characterized for modern operations. For the purpose of effective performing items of the educational lesson and reaching the target, it is needed quality training for business game.

Training and business game can be divided into previous and direct.

During the previous training (before the beginning of educational term) you should specify in educational department an extraction from the schedule and have it in own plan: in term this extraction should be mentioned about place, time and theme of business game. It is a great opportunity to plan business games taking into consideration time.

Direct training to business game includes training of scientific – pedagogical stuff and training of students and should start 3–4 days before beginning of the lectures.

One should pay more precise attention to working out questions of the business game concerning the logistic provision of the daily activities of border divisions.

One should give the minimum of the necessary and accurate information concerning the logistic units manning and the condition of the objects from every service in order to make the decision for students according to the ambience.

If a student can't take decision because of the lack of information, logistic mediator increases ambience by acquaintance with premise in the form of

reports from divisions, using means of connection but also writing reports from divisions.

Keywords: *methods, business game, professional training, practical training, logistics.*